

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Ελένη Κατσαρού , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης Αναστασία Μαγγανά , Γλωσσολόγος Αικατερίνη Σκιά , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης Βασιλική Τσέλιου , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Ευαγγελία Θωμαδάκη , Επίκουρη Καθηγήτρια του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Αριστείδης Δουλαβέρας , Σχολικός Σύμβουλος Βιολέττα Λέκκα , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Αντώνιος Νικολόπουλος , Εικονογράφος-Σκιτσογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Φωτεινή Κουκούτση , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Χριστίνα Αργυροπούλου , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Αχιλλέας Δρούγκας , Ζωγράφος
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Ελένη Κατσαρού Αναστασία Μαγγανά
Αικατερίνη Σκιά Βασιλική Τσέλιου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7	Γ1. Ρήματα και εκφράσεις για τον πλάγιο λόγο	56
1η ΕΝΟΤΗΤΑ Η Ελλάδα στον κόσμο	9	Γ2. Λέξεις για την ισότητα και τη διαφορά	56
A. Εισαγωγικά κείμενα	10	Δ. Σχήματα λόγου. Κυριολεξία και μεταφορά.	57
B. Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	12	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	60
B1. Οι διάφοροι τρόποι σύνδεσης των προτάσεων	12	Διαθεματική εργασία	61
B2. Οι επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων και οι συνέπειές τους στο λόγο	17	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	62
B3. Οι συνδέσεις των προτάσεων στον προφορικό λόγο	20	4η ΕΝΟΤΗΤΑ Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες	63
Γ. Σύνθεση ερευνητικών εργασιών	21	A. Εισαγωγικά κείμενα	64
Δ. Λεξιλόγιο – Η επιλογή της λέξης	23	B. Αναφορικές προτάσεις	67
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	25	B1. Επιθετικές αναφορικές προτάσεις	67
Διαθεματική εργασία	27	B2. Ελεύθερες αναφορικές προτάσεις	69
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	28	B3. Γένος, αριθμός και πτώση της αναφορικής αντωνυμίας <i>ο οποίος</i>	72
2η ΕΝΟΤΗΤΑ Γλώσσα – Γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου	29	B4. Το <i>που</i> και οι προθετικές φράσεις	75
A. Εισαγωγικά κείμενα	30	Γ. Ελληνικά σε ξένες γλώσσες	77
B. Είδη δευτερευουσών προτάσεων	32	Δ. Συνώνυμα – Αντίθετα	81
B1. Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις	32	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	84
B2. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ειδικές	34	Διαθεματική εργασία	85
B3. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Βουλητικές	35	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	86
B4. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ενδοιαστικές	36	5η ΕΝΟΤΗΤΑ Ειρήνη – Πόλεμος	87
Γ. Λεξιλόγιο – Πολυσημία της λέξης	37	A. Εισαγωγικά κείμενα	88
Δ. Διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων	41	B. Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις	92
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	43	B1. Τελικές προτάσεις	92
Διαθεματική εργασία	44	B2. Αιτιολογικές προτάσεις	94
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	44	Γ. Αναλύοντας το κείμενο στα συστατικά του	97
3η ΕΝΟΤΗΤΑ Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί	45	Δ. Λεξιλόγιο – Ομόηχος και παρώνυμες λέξεις	100
A. Εισαγωγικά κείμενα	46	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	102
B. Ερωτηματικές προτάσεις – Ευθύς και πλάγιος λόγος	49	Διαθεματική εργασία	103
B1. Ερωτηματικές προτάσεις	49	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	104
B2. Οι ερωτήσεις στον πλάγιο λόγο	51	6η ΕΝΟΤΗΤΑ Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών	105
B3. Από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο και αντίστροφα	52	A. Εισαγωγικά κείμενα	106
Γ. Λεξιλόγιο	56	B. Χρονικές και υποθετικές προτάσεις	109
		B1. Χρονικές προτάσεις	109
		B2. Υποθετικές προτάσεις	112
		Γ. Υπάνυμα – Ορισμός	115
		Γ1. Υπάνυμα	115
		Γ2. Ορισμός	115
		Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	118
		Διαθεματική εργασία	120
		Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	120

7η ΕΝΟΤΗΤΑ Τέχνη: Μια γλώσσα για όλους, σε όλες τις εποχές	121	8η ΕΝΟΤΗΤΑ Μπροστά στο μέλλον	133
A. Εισαγωγικά κείμενα	122	A. Εισαγωγικά κείμενα	134
B. Αποτελεσματικές και εναντιωματικές προτάσεις	124	B. Μόρια	138
B1. Αποτελεσματικές προτάσεις	124	Γ. Στίξη	140
B2. Εναντιωματικές προτάσεις	125	Δ. Σχήματα λόγου	142
Γ. Μετωνυμία	127	Ε. Περίληψη	145
Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	129	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	148
Διαθεματική εργασία	131	Διαθεματική εργασία	150
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	132	Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	150
		ΓΛΩΣΣΑΡΙ	151
		ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	153

Πρόλογος

Αγαπητοί μας μαθητές και μαθήτριες,

Καθώς μεγαλώνετε και πλησιάζετε στην ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου των σπουδών σας –αυτών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης– ασφαλώς θα διαπιστώνετε όλο και περισσότερο πόσο πολύμορφος, περίπλοκος και απαιτητικός είναι ο κόσμος στον οποίο ζούμε. Χιλιάδες «πληροφορίες» μας βομβαρδίζουν καθημερινά κι ένα απέραντο και πολυεπίπεδο δίκτυο σχέσεων συνδέει τον καθένα από μας με άλλα άτομα, ομάδες και οργανισμούς. Για να κατανοούμε τον κόσμο που μας περιβάλλει αλλά και για να επικοινωνούμε και να συνεργαζόμαστε με τους άλλους ανθρώπους και για να συμμετέχουμε σ' όλες τις μορφές της κοινωνικής ζωής με τρόπο δημιουργικό κι ωφέλιμο για τον εαυτό μας και για τους άλλους, το πρώτο πράγμα που χρειαζόμαστε είναι ο λόγος, προφορικός και γραπτός.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας έχει φτιαχτεί με σκοπό να δώσει την ευκαιρία σε όλους εσάς τους μαθητές και τις μαθήτριες να έρθετε σε επαφή και –με τη βοήθεια των καθηγητών σας– να μελετήσετε τη ζωντανή μας γλώσσα, όπως μιλιέται και γράφεται καθημερινά γύρω μας για να εξηγητηθεί διάφορους σκοπούς. Σε καθεμιά από τις οκτώ ενότητες αυτού του βιβλίου υπάρχει ένας θεματικός άξονας και έχουν περιληφθεί πολλών ειδών κείμενα (δημοσιογραφικά, επιστημονικά, λογοτεχνικά αλλά και σκίτσα, φωτογραφίες κ.λπ.). Όλα όμως αναφέρονται στο ίδιο θέμα. Διαβάζοντας, λοιπόν, τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο σας θα αναζητήσετε και θα συζητήσετε πρώτα απ' όλα τα νοήματα που περιέχονται σ' αυτά. Επιπλέον, όμως, με τη βοήθεια των καθηγητών σας θα μελετήσετε και τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις χρησιμοποιούμενες γλωσσικές μορφές και τα περιεχόμενα νοήματα. Τα θέματα των ενότητων του βιβλίου σας δε σας είναι, βέβαια, ούτε άγνωστα ούτε «ξένα». Αντίθετα, είναι θέματα που συζητούνται έντονα στη σύγχρονη εποχή και είναι πολύ πιθανόν να έχουν ήδη απασχολήσει κι εσάς, επειδή αφορούν και επηρεάζουν τη ζωή μας ή θα την επηρεάσουν στο μέλλον. Η επιλογή αυτή έχει σκοπό να σας δώσει ένα έναυσμα για να σκεφτείτε, να μιλήσετε και να γράψετε τα δικά σας κείμενα σχετικά με τα θέματα αυτά μέσα στην τάξη αλλά και έξω από αυτήν (π.χ. να συζητήσετε με συνομηλίκους, να επικοινωνήσετε με οργανισμούς, να απευθυνθείτε στη διοίκηση κ.λπ.).

Για να κατακτήσετε τη δεξιότητα να χρησιμοποιείτε το γραπτό και τον προφορικό λόγο με τρόπο αποτελεσματικό και τέτοιο που να ανταποκρίνεται στις σημερινές και στις μελλοντικές σας ανάγκες ως πολιτών, χρειάζεται, βέβαια, να καταβάλλετε διαρκή συνειδητή προσπάθεια. Σ' αυτή σας την προσπάθεια άμεσοι και πολύτιμοι συνεργάτες θα είναι οι καθηγητές αλλά και οι συμμαθητές σας. Επιθυμία και φιλοδοξία των συγγραφέων αυτού του βιβλίου και του αντίστοιχου Τετραδίου Εργασιών ήταν να φτιάξουμε ένα χρήσιμο «εργαλείο» που να διευκολύνει και να υποστηρίζει σ' αυτή την προσπάθεια εσάς και τους καθηγητές σας.

Με θερμούς χαιρετισμούς και τις ευχές μας για καλή πρόοδο
Η συγγραφική ομάδα

